

I.

- G=Գէորգ զրչի ճառքները № 943 (=Կարին. 923),
Թուղթ, երկաթագիր, զրուած Հայոց ՈԾ=1201 Փրկչ.
Թուականին, Չաքարէ Ամիրսպասալարի ժամանակ:
H=Հրաշափառ Տօնական, № 940,7, բոլորգիր, Թուղթ,
զրուած վերին նորավանքում Մատթէոս քահանայի
ձեռքով Հայոց ՁԵ Թուին=1456 Փրկչ.
K=ճառքնա. № 935, Թուղթ, բոլորգիր, զրեւ Գրիգոր
աբեղայ, Հայոց ՊԾԳ Թուին [853+551—1404 փրկչ.]:
W=ճառքնա. № 938, Թուղթ, բոլորգիր, Հայոց ՊԾԱ. [+
551—1402 փրկչ.] Թուին, զրեւ Աւետիք սարկաւադ:
[H էջ 58^ա—59^բ, G 72^բ—75^բ, K 346^բ—348^բ, W 58^ա—61^ա]

ԵՐԱՆՆԵԼԻՈՅՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ՍԻՆՆԵԱՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԳՈՎԵՍԻ Ի ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆՆ ԵՒ Ի ՄԻՇՏ ԿՈՅՍԵ ՄԱՐԻԱՄ ԸՍՏ
ՅՈՐՁՈՐՁՄԱՆ ՆՈՐԻՆ. ԵՒ Ի ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՅ ԼՈՒԾՄՈՒՆԲ ՆՈՅԻՆ,
ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՄԱՍՏԻԻԲ:

Յ Բազմութիւնք քրիստոսասէր ժողովոյս արարէք զաւրս
զայս ատուն նորաքանչ ուրախութեամբ և բերկրեցուք ի
ամա մեծահաշիւ յնծութեամբ: Զի ահա երկինք ձայն ա-

Տող 1 G երանելոյն 1—4 K վերնագիրն և երանելոյն Պետրոսի
Սիննեաց եպօսի Ասացեալ գովեստ յամենասուրբ ածածին կոյսն
Մարիամ և ի համեմատութիւն անւան նորա: W երանելոյն Պետ-
րոսի Սիննեաց եպիսկոպոսի Ասացեալ ի գովեստ սուրբ Աստուա-
ծածնին Մարիամու: Բաց և քողնում ձառի սկզբից մի մեծ հասումն էւ
սկսում է. Մի՛ ոք իշխեսցէ զծնիցեալն ի սրբոյ կուսէն ասել սոսկ
մարդ. . . K և W ձառնիւթներից նշանակում ենք միայն մի քանի ընթեր-
ցում: սկզբնաւորութիւններ և վերջերս, ցոյց տալու համար այդ խմբի
նորագոյն և մեծապէս տարբեր ու անհարազատ խմբագրութիւն լինելը: Տես
և Տաշ. ցոյց. այն ձառք. էջ 2 և 48. Հմմտ. և Յայմաւաւորք Բ. Եպ.
7 ապրիլ. մի շարք «Ուրախ լիւր», այրեմական կարգով: W-ի տեսակից և և
Դեարգ. Յուգ. -ի № 127 2-ր. որն ունի Պետրոսի այս ձառք «Մի ոք իշ-
խեսցէ զծնիցեալն» սկսումով: Որքան տեսականում ենք Յուգակից՝ այդ 2-ր
մի ձառնիւթ և, քոյրգիր, քոյր, գրումն Աստուածասուր կարողիկոսի
ժամանակ, գրիչը Կարապետ: Բուն 2-ր մեղքի տակ լինում ենք:
Տող 3 H լուծ-
մունք նորին 6 G ուրախութեան G բերկրեցայք K բերկրեցարուք

Լեռաւոր առ երկիրս գոչեն և զծագումն փառաց ի
 Բեդգեեմ քարոզեն: Յանկալի է մեզ այսաւր ջրհորն
 40 Դաւթի, յորում գեան Աստուծոյ յորդահոս իջիւք բըղ-
 խեալ՝ զտիեզերս արբուցանէ: Արդարեւ ասեմ թէ յառա-
 ջացոյց աւրինակն զճմարտութիւնն տպաւորեաց, քանզի
 տեառնամայրն ջրհոր ինքնաբուղխ կենդանի ջրոյն եղև,
 ուստի ոչ իշխեաց ըմպել որ զնայն պահէր, զի կուսականն
 45 մարմին անաղտ սրբութեամբ կնքեցաւ, յորմէ արդարու-
 թեան արեգակն ծագեաց և ճառագայթաւէտ լուսով զաշ-
 խարհս լուսաւորեաց:

Արդ՝ զի՞նչ ասացից կամ զի՞նչ խաւսեցայց, զի միտք
 և լեզու զարթանաւոր պատիւ կուսական տաւնիս ընծա-
 20 յել ոչ կարեն: Զի ոչ բան զմարդասիրութիւնն Աստուծոյ
 չափել կարէ և ոչ թիւ զբազմամեծար արդանս Մարիա-
 մու ի համար բերել զաւրէ: Բարէ, ո՞ այլ այսպիսի լուաւ
 սքանչելիս, եթէ տէրն և ստեղծիչն ի յաղախնոյ և ի կա-
 ւեղէն ստեղծուածոյ տղայաբար յանձն էառ ծնանիլ, այո՛,
 25 այո՛, քանզի կամելով զնախահայրն և զառաջին կոյսն
 կանգնել ի գլորմանէն՝ իսկապէս ծրարեցաւ յորովայնին,
 ճմարտապէս եղև այժաւրածին մանուկ: Յաղագս որոյ և
 մէք ի վեր քան զբան զաւրս պատուեսցուք, և բարձր
 քան զերկինս զերկիրս իմասցուք և հրաշափառ քան
 50 զարեւելս զկոյսն տեսցուք, և առաւել քան զհրեշտակս՝
 զհովիւսն մեծարեսցուք, և ընտիր քան զքերովբիման
 զմուրն ծանիցուք: Նսե երուսաղէմ քաջ ի բայ քան
 զհրեղէն կառսն պայծառացաւ:

Եւ զայս ոչ եթէ մոռաւրէն ինչ ճարտասանս խաւ-

8 G առ երկիրս հնչեն 9 H ի Բեթգեեմ 10 K այ յերկնից 13 GH
 տնամայրն K աստուածամայր աղախինն ջրհոր H կենդանի ինքնա-
 բուղխ 14 G պահիւր K ըմպել Դաւիթ, այսինքն Յովսէփ, որ զնայն
 պահէր 15 G սրբութեամբն 16 G ճառագայթաւէտ 19 K արթա-
 նական G ընծայել 21 K զբազմամեծար արդանդ 23 G թէ տէրն և
 ստեղծն ի յաղախնէ 25 K զնախահայրն Ադամ և զառաջին մայրն
 Եւա կանգնել 29 H զերկին 31 H զքերովբէսն 32 G Եմ H եմմ
 33 G տառսն 34 K եթէ մարդկեղէն ինչ:

33 սից ի մէջ աշխատասիրեցաք յարմարել զի զսոյն և
 աստուածագիր մատենքն յառաջաձայնեալ քարոզեցին:
 Քանզի որոյ էութիւնն յարարչագործութեան անդ ի հրեշ-
 տակաց և ի մարդկային բնութեանս զբանաւորութիւնս
 արար, զնա ինքնագոյական Հայր այսաւր իրրու յինքենէ
 40 ծնանի, զոր նոյն ինքն Հայր բերանով Դաւթայ խաւսեր-
 գեաց, թէ Որդի իմ ես դու և ես այսաւր ծնայ զքեզ:
 Արդ՝ յորում աւուր ստեղծիչն աւուրց և բանից
 յանձն էառ ծնանիլ վերստին, ազէ, եկ բեր դու ինձ
 ասել, թէ ո՞ր բան յառաջ մատուցեալ զայնպիսի աւուր
 43 բաւական լիցի պատմել գովութիւնս: Եւ եթէ բարձր
 զերկիրս քան զերկինսն իմասցուք, միթէ սնտաւառու-
 թեամբ ինչ պարծեցայ, ա՛նն անդր, ո՞չ ապաքէն սպա-
 սաւորական հոգեացն եղեն երկինք բանակեալ, իսկ եր-
 կիրս բոլորիցն Աստուծոյ սեպհական քաղաք, զոր և
 50 մարգարէն իսկ յայտնապէս հնչէր, թէ Սա է Աստուած
 մեր, ընդ որում ո՞չ համարեսցի այլ: Յետ այսորիկ յերկրի
 երևեցաւ և ընդ մարդկան շրջեցաւ:

Եւ զի բազմափառ քան զարեւելս զկոյսն Մարիամ
 տեսաք, միթէ բան ինչ մեծամտութեամբ ի վեր քան
 53 զարժանն զանցուցաք, քա՛ւ լիցի: Զի յոյժ պատուական
 են արեւելք վասն առաքելական հրոյն ընդ այն ծագե-
 լոյ, այլ ո՞չ իբրեւ զտեառնամայր աղախինն, յորում ա-
 մենեցունցն Աստուած բնակեաց և արեգակնաբար ի նմա-
 նէ յաշխարհս ծագեաց:

60 Եւ զի առաւել քան զքերովբիման զմտունն եղաք,

36 K աշխատասէր մատենքն 37 H զհրեշտակաց և զմարգկան բնու-
 թիւնս արար 39 H լի այսաւր իրրու յինքենէ ծնանի, զոր նոյն ինքն
 Հայր 40 H Դաւթի 41 Սաղմ. Բ. 7. 43 G վերըստին յանձն էառ ծնանիլ
 K յանձն առ վերստին ծնանիլ G եկ դու բեր K եկ դու և բեր 45 H
 ի պատմիլ 46 H զերկինս 48 H հոգեոցն 49 G բոլորից H սեփհական
 50 H լի իսկ յայտնապէս 51 Թումե կ պակասաւոր. 53 H բազմափայլ 56
 G հրոյդ K լուսոյն 57 H տեառնամայրն աղախին K զտիրամայր աղա-
 փինն այ 58 H բնակեցաւ 60 H եւ առաւել քան զքերովբէսն

մի՞թէ տհասութեամբ ինչ զաննմանս բարբառեցաք: Ոչ
 ահա յորմէ վեցթեանքն հիացեալ ի բացուստ սարսեն՝
 սա այսաւր ի մտւր անդ որպէս ի հայրական ծոց բազ-
 մի: Ուստի և մարգարէական շնորհացն բերանք՝ դիտե-
 65 լով զամենայն ճախր առեալ ճահողաբար՝ զներքինն ընդ
 վերինն կապակցէին, մանաւանդ զի ևս առաւել քան
 զգերիվերոյսն զստորինս պարագրեցին: Զի յորոյ երե-
 սաց երկինք որպէս մօմ հալին՝ նա այսաւր ի յայրին
 ամփոփեալ զսպի: Ընդ որ և առակաւոր բանն զարմա-
 70 ցեալ հիանայր, թէ Զի՞նչ երկիր իցէ յորում լոյսն ա-
 դանիցի: Զի ի հայրենի ծոցոյն որպէս հուր փայլակնա-
 ցաւ և ի խաւսուն երկրին անմլաս ծրարեցաւ, ըստ նո-
 րին կանխասացութեանն, թէ երկիր և ի նմանէ ելցէ
 հաց և ի ներքոյ նորա որպէս [զ]հուր շրջեցաւ, զոր միւս
 75 մարգարէն յայտնապէս մեկնէ, թէ Հաներ զհաց յերկրէ,
 այսինքն զմարմին իւր ի Մարիամայ սրբոյ կուսէ:

Բարէ, անպատում երանութիւնքն զկուսական որո-
 վայնն փակեցին, զոր մարգարէութեան հոգին բերանովն
 Դաւթայ՝ լեառն սուրբ անուանեաց. Հիմունք նորա
 80 ասէ, ի լեառն սուրբ նորա: Արդարեւ յայսմ լերին
 անաւրինեալ անբաժանելի միաւորութեամբ երկու աշ-
 խարհքն հիմնաւորեցան՝ աստուածութիւնն և մարդկու-
 թիւնն: Վասն որոյ մի՛ դք իշխեսցէ զձնիցեալն ի սուրբ
 կուսէն սոսկ մարդ ասել, զի ինքն իսկ հիմունս արկ
 85 ի նմա բարձրեալն: Որպէս և հրեշտակն քարոզեաց, թէ
 Որ ի նմայն ծնեալ է՝ ի Հոգւոյն սրբոյ է: Ասէ՛ Սիրէ Տէր

զմտութեն եղաք 61 GH տըհասութեամբ 62 H ահա ուստի սերով-
 բէքն ի բացուստ սարսափէին հիացեալ 64 H շնորհացն բանք՝ գի-
 տելով 66 H զի առաւել 69 H զըսպի K զըսպիւր H հիացեալ զար-
 մանայր 70 Յովր ԼԷ, 19. 71 H լիք որպէս 72 H ըստ նորուն 73 Յովր.
 ԼԷ, 5. 75 H մարգարէ 75 Սաղմ. 8Գ, 15. 77 G երանութեանքն H
 երանութիւնք K երանութեանն 78 G բերանով 79 Սաղմ. 22, 2.
 80 H լիք ասէ 81 H աշխարհք 83 Սկառում k W Մի՛ դք իշխեսցէ
 զձնիցեալն ի սրբոյ կուսէն ևայլն. H լիք սուրբ 84 H էարկ 84—93
 H կարկաստուն ևւ ճեղ ճեղ մոր գրչով կարկասանի վրայ գրուած 86 Մասք.

զղբունս Սիոնի քան զամենայն յարկսն Յակովբայ: Անըս-
կիզբն Բանն Աստուած կրկին անգամ դրունս Սիոնի
զկուսական մարմինն յաւրինեաց, զի յասելն հրեշտա-
90 կին զողջոյնն՝ ընդ լսելիսն ի ներքս վազեաց Բանն և ին-
նամսեայ ժամանակաւ ի մարմին զինքն թանձրացուցեալ,
ընդ որ ամենայն մահկանացուք ծնանին՝ ընդ նոյն և ան-
մահացուցիչ Տէրն ոչ զզուեցաւ ելանել:

Ո՛վ մեծի խորհրդոյն, մտանէր և ելանէր և զղբունս
95 կուսութեանն փակեալ պահէր: Արդ՝ որպիսի՞ աւերինա-
կաւք զքեզ յառաջ բերեալ դովեացուք սուրբ Աստուա-
ծածին: Զի ահա եղեր՝ Դրախտ աստուածատունկ. Այդի
վայելուչ. Մորենի անկիզելի. Լեառն սուրբ. Վէմ՝ Զրա-
ծին. Փաւազան ծաղկեալ. Սափոր ոսկի. Տուփ անուշա-
400 հոտ խնկոց. Տապանակ կենդանադիր կտակին. Զրհոր
կենդանի ջրոյն. Բոյս բարի. Տեղի շափիղայի. Քաղաք
Աստուծոյ. Պարտեզ փակեալ. Աղբեր կնքեալ. Բլուր
կնդրկի. Հովիտ շուշանի. Երկիր ծարաւուտ. Ամպ թե-
թե. Անապատ անկոխ. Դուռն աղիսեալ. Տոմար անըն-
405 թեռնելի. Երկիր բանաւոր. Առաւուտ խաղաղութեան:
Արդ՝ զայս ամենայն մարգարէիցն պարք նախաձայնեցին:
Իսկ մեք սկսցուք մեկնել կարգաւ զքսան և զչորս
վկայութիւնս սրբոցն որ վասն քո:

[Ա]. Ուրախ լեր Մարիամ, Դրախտ աստուածա-
440 տունկ. քանզի աստուածաբոյս մարմինն ի միջի քում՝
որպէս զծառն կենաց արմատացեալ, զոր ընդ բոցեղէն

Ա. 20. Սաղմ. 22, 2. 88 Գ դրունս իւր Ի սիոնի 90 Ի զող-
ջոյն Գ իննամսեա 91 Ի մարմնի Ի [ստո]րացուցեալ, փակագծուածը
կարկաստանի վրայ նոր գրով 92 Ի մահացուք ծնանին նպ նոյն և ան-
մահից տէրն Գ անմահացիչ Կ անմահացուցիչ 93 Ի ելա[նել յը-
գնտէ] 94 Գ խորհրդոյն 96 Ի յառաջաբերեալ 97—105 Հմմտ. Աս-
տուածածնայ շարականներ՝ Լեառն վիմաժիւն եւայլն: 101 Գ շափիղայ 102
Ի աղբեր 103 Գ Ովիտ 104 Ի տումար անընթեռնելի 109 Գ դրախտ
շնչաւոր և աստուածաբոյս լի աստուածատունկ քանզի 110 Գ ի մէջ

սրոյն զաւրուծիւն բարձրելոյն անհպելի զքեզ տաղաւարեաց:

[Բ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Այգի վայելուչ, յորում
415 կամաւորութեամբ Հսւր ճշմարիտ որթն տնկէր: Կապեցէ, ասէ, զէշ իւր զորթոյ և զյաւանակ իւր զգընդակէ որթոյ: Որթ զԱստուած Բանն ասէ և զնդակ՝ ըզմարմին նորին, զոր և ինքն իսկ Միածինն ասէր, թէ ես եմ որթն ճշմարիտ:

420 [Գ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Մորենի սիրալի, որ աստուածութեանն հրով վառեալ ոչ այրեցար:

[Դ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Լեառն սուրբ, յորում ստեղծիչն Մովսէսի նորահրաշ տնաւրէնութեամբ առագաստեալ վարագուրեցաւ:

425 [Ե]. Ուրախ լեր Մարիամ, ապառաժ վէմ, ուստի յորդահոս վտակն խաղացեալ՝ զհամահրաւէր աւետիսն աշխարհի հնչէր. եթէ դք ծարաւի իցէ եկեցէ առ իս և արբցէ:

[Զ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Գաւազան ծաղկեալ,
430 ուստի յարմատոյն Յեսսեայ բղխեալ յարադալար ծաղիկն, որում յառաջացոյց յաւրինակ քահանայապետին եղև ցուպ, որ ի խորանի անդ առժամայն բողբոջեալ սաղարթէր:

[Է]. Ուրախ լեր Մարիամ, Սափոր ոսկի, որ ոչ
435 զմահկանացու ընչընչուկն կրեցեր, այլ զանմահացուցիչ կերակուրն, զոր աստուածեղէն բերանն հրատարակեալ ասէ. Հարքն ձեր կերան զմանանայն յանապատին և մեռան, իսկ որ զմարմին իմ ուտէ՝ զմահ մի՛ տեսցէ յաւիտեան:

նորա 112 G հրոյն զաւրուծիւն 113 G զնա տաղաւարեաց
116 G զյոփանակ յի իւր 115—7 Եննդ. ԽԹ, 11. 117 H որթ զաստուածութիւնն և զնդակ զմարմին նորուն 119 Յովհ. Ժե, 1. 123 G մովսէսի 124 G վերագուրեցաւ 127 Յովհ. Է, 37. 130 G յեսսեայ
H ծաղիկ 132 G բողբոջէր 135 G ընչընչուկն H զինչընչուկն 136 H աստուածային G հրատարակեաց, ասէ 137 — 9 Յովհ. 2, 49. Ը, 51.

440 [Ը]. Ուրախ լեր Մարիամ, Տուփ խնկահոտ խզով
լցեալ, ուստի նարդոսն մեծագնի բուրեալ և աստուա-
ծային անուշահոտութեամբ զտիեզերական տունս լցոյց:

[Թ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Տապանակ շարժուն, յո-
րում Բանն մշտնջենաւոր եղև կենդանադրեալ և նորո-
445 գելով ևս զճարգեալսն փոխանակ մովսիսակերտ քա-
րեղինացն չորս բանաւոր տախտակս զաստուածական աւ-
րէնս գրոշմեաց:

[Ժ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Տուն կենդանի ջրոյն,
զորմէ մարգարէն ասէր, թէ Ջուր ի տանէ Տեառն ելցէ
450 և արբուսցէ զփիճակն հեթանոսաց, զոր և Միածինն
ասաց, թէ Ես եմ Ջուրն կենդանի:

[ԺԱ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Բոյս բարի ըստ որոյն Յա-
կովբայ, որ արծարծեալ ի մահիճսն առ կենարարն Քրիստոս
զբանն տպաւորեաց, թէ Ի շառաւիղէ ելեր որդեակ:

455 [ԺԲ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Քաղաք Աստուծոյ ըստ
երանելոյն Դաւթայ, որ յառաջն երգեաց թէ Փառա-
ւորեալն խաւսեցաւ վասն քո քաղաքդ Աստուծոյ:

[ԺԳ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Տեղի շափիղայի, զի
իբրև ակն պատուական աստուածախառն մարմինն զոյա-
460 նայր ի քեզ, որ և եղաւն իսկ որպէս զքար ընտիր
ի հիմունս Սիոնի:

[ԺԴ]. Ուրախ լեր Մարիամ, ըստ ամենիմասանոյն
Սողոմոնի Աղբււր կնքեալ, ընդ որ ամենալցոյց զեան
բղխեալ՝ զկուսութեանն կնիք ոչ ելոյծ:

465 [ԺԵ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Պարտէզ փակեալ, որ զբազ-
մաբեր ձիթենին վերքն ձիւղեցեր, յաղագս որոյ Եսայիաս
մարգարէացաւ, թէ Մնացեալն Յակովբայ նորատունկ
սիրելի. ծաղկեացէ Իսրայէլ և լցցի երկիր պտղով նորա:

141 Ի մեծագին 142 Ի լցեալ 145 Ի ևս խորտակեալս Գ մու-
սիսակերտ 149 = «Եւ աղբիւր ի քանի ճեառն ելցէ ևւ արբուսցէ զձորն վի-
ճակաց». Յովկ Դ, 19. 151 Յովկ Դ, 10 — 11. 154 Գ ի շառաւիղէ.
Ծննդ. ԽԹ, 9. 156 — 7 Սաղմ. 22, 3. 158 Գ շափիղայ 159 Ի մարմին
160 Ի ի քէն Ի քար 163 Ի սողովմանի. երգ Դ, 12. 164 Ի զկու-
սութեանդ 167 Գ ի նշ Ի յիսրայէլէ 167 — 8 = «Ժողովեալս որդիս

[ԺԶ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Հովիտ անվար, ուստի
 470 իբրև շուշան վայրենի տերունական մարմինն բուսաւ,
 զորմէ հոգեւից մարգարէն ճառեաց, թէ եղէց ցաւդ Խա-
 բայելի և ծաղկեացէ որպէս շուշան:

[ԺԷ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Բլուր խնկոյ, յոր Տէրն
 մտեալ անմահութեանն հոտովն զմահկանացու նիւթն
 473 համեմբ և ծնեալ յաշխարհ կենդանեաց և մեռելոց՝
 յաւիտենական ծխէր կեանս, զոր մարգարէութիւնն կան-
 խաւ գուշակէր, թէ Բուրեացի հոտ նորա որպէս կնդրկի:

[ԺԸ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Երկիր ծաբաւուտ, զո-
 րոյ զբնութիւն ոչ իշխեաց վթարել լուծումն արուի.
 480 ուստի մարգարէն զՔրիստոս ի նմա բոյս յապառաժի
 երգեաց ասելով՝ Պատմեցաւ մեզ իբրև զմանուկ, իբրև
 զսրմատ ի ծաբաւուտ երկրի:

[ԺԹ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Ամպ թեթև բոտ յա-
 ռաջառացութեան մարգարէին, թէ Ահա ասիկ Տէր նըս-
 483 տեալ ի վերայ թեթև ամպոյ եկեացէ յեզրպոտոս: Եւ
 արդարև ամպ ցամաք, զի ոչ զիջացեալ ծանրացար ի
 ցանկութենէ առն:

[Ի]. Ուրախ լեր Մարիամ, Անապատ անկոխ, յո-
 րում ոչ սոսկ որ մարգարէ զվկայութեանն զործէ խորան,
 490 այլ զմեծն և զկատարեալն և զանձեռագործ խորանն,
 այսինքն զտիրական մարմինն առանց սերման առն ստեղծ
 ինքեան, զոր ի լուսազդեստ արդանդին հարեալ սաղմէր,
 զոր և հոգեհնչող քնարն հնչէ, թէ Յարևու եհար
 զխորան իւր:

Յակոբայ Առաքունի քղիւնացեալ. Ծաղիկեցէ Խաբայել և լցցին տիեզերք պսղով
 նորա. Ես. Իէ, 6. 171 Գ իղի. = «Եւ կղիցի իբրև զցոյ Խաբայելի և ծաղ-
 կեցէ իբրև զշուշան». Ովս. ԺԳ, 6. 173 Ի խնկոց 174 Ի հոտով 177
 «Բուրեցէ հոտ նորա իբրև զկնդրկի». Ովս. ԺԳ, 7. 179 Կ ոչ իշխեաց
 թանալ 181 Գ ասէ 181—2 «Պատմեցաւ առաջի նորա իբրև զմանուկ, իբ-
 րև զսրմատ ի ծաբաւուտ երկրի». Ես. ԵԳ, 2. 184 Ես. ԺԹ. 1. 186 — 7
 Ի ցանկութեանց աշխարհի 189 Գ ոչ որ սոսկ Ի իմ որ Գ զվկայ-
 թեանն 191 Ի իմ առն 192 Գ իմ զոր Ի սաղմնէր 193 Ի հնչէր.

495 [ԻԱ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Դուռն աղիտեալ, ընդ
որ հրեշտակաց Տէրն մոռտ և ել և զկուսական արգանդդ
ոչ ելոյժ, յաղագս որոյ Եզեկիէլ մարգարէացաւ, թէ
Դուռնն որ յարեւելս կոյս է՝ ոչ ոք մտցէ ընդ նա և ելցէ,
բայց Տէր Աստուած Իսրայէլի մտցէ և ելցէ և դուռն
200 փակեալ կայցէ:

[ԻԲ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Տոմար անընթեռնի,
զի թէպէտ և գիտէր Յովսէփ զդպրութիւնս, զի ունէր այլ
կին, և չէր անփոյթ ի մարմնոյ խառնութեանց, սակայն
զնա ոչ իշխեաց ընթեռնուլ, որպէս մարգարէն ասաց,
205 թէ Տացի թուղթս այս յայր մի, որ գիտիցէ դպրութիւն
և մի՛ կարասցէ ընթեռնուլ զնա:

[ԻԳ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Երկիր բանաւոր, զի
աստուածընկալ որովայնդ անմատոյց լուսոյն ոչ միայն
աթոռ, այլ ճշմարտութեամբ եղև մայր, զոր և ոմն ի
210 շնորհալից վարդապետացն գրեաց, թէ Նորագործ աս-
տուածապէս ճարտարապետեալ՝ զերկիրս երկին արար:

[ԻԴ]. Ուրախ լեր Մարիամ, Առաւառ գեղեցիկ,
յորում խաղաղութիւնն մեր զարմանալի յաւրինամամբ
արար զերկոսինն մի, և ըստ սրբոյն Զաքարիայ՝ արեգակ-
215 նաբար ի մեզ ծագեցաւ, փարատել զխաւար մեղաց:

Արդ՝ զի՞նչ և այլ առակ աւրինակաց ի մէջ առեալ
սուրբ Աստուածածնիդ կարասցուք ընծայել: Զի ոչ ա-

Սաղմ. ԺԼ, 6. 196 Գ հրեշտակաց Ի զկուսական կնիքն 198 Գ դուռն.
198 «Եւ դարձոյց զիս ընդ ճանապարհ արտաքին դրան սրբուքեանցն՝ որ
հայեր յարեւելս . . . և մի ոք անցցէ ընդ դա, զի տեսնուած Իսրայէլի
մեցէ ընդ դա». Եզեկ. ԽԴ, 1—2. 199 Ի իմ բայց տէր աստուած իսրա-
յէլի մտցէ և ելցէ 202—4 Ի իմ զի թէպէտ և գիտէր — ոչ իշխեաց
ընթեռնուլ 205 Ի այս առն որ 206 Ի ընթեռնուլ զսա, որ նշանակէր
զՅովսէփ. 205 — 6 «Եւ տացի նոյն զի ի մեռս առն՝ որ ոչ զիտցէ զիս,
և ասասցեն ցնա՝ ընթերցիր զայդ. և ասիցէ՝ ոչ զիտեմ դպրութիւնս. Ես.
ԻԹ, 12. 208 Գ որովայնն 210 Գ Նորագործապէս ճարտարապետեալ
210—1 «Նորագործ աստուածապէս ճարտարապետեալ՝ զերկիրս երկին արար».
Փաստադատանոյց: 214 Գ զերկոսին 214—5 Հմեմ. Դուկ. Ա, 78 — 79.
215 Ի ծագելով փարատեաց 216 Գ զի՞նչ առակ և այլ 217 Գ ընծա-

պաքէն ելեր ըստ բանս. ոչ ապաքէն գեր ի վերոյ գտար էակացս. ոչ ապաքէն անցեր ըստ մարդկային միտս, զի
 220 Հոգին սուրբ էջ առ քեզ և զաւրութեամբ վերնոյն տաղաւարեցար: Եւ այս յաւէտ յիրաւի:

Զի զԱստուած ընկալար, զի զԱստուած յղացար, զի զԱստուած երկնեցեր, զի զԱստուած ծնար, զի զԱստուած անպարագրելի ի գիրկս բարձեալ կրեցեր, զի
 225 զԱստուած կաթնաբուծեցեր, զի զԱստուած սնուցեր, զի զԱստուած գգուեցեր, և որոյ երկինք աթոռ են և երկիրս պատուանդան ռախց նորա, և զքնաւ խկութիւն նորա և ոչ երկինք երկնից բաւական են տանել՝ գուզնա իբրեւ զաղայ խանձարբապատ առնէիր:

230 Տինա և զի՞ կայ իմ ընդ այսպիսի մրցման կռուելոյ, ընդէր վարանեալ տարակուսեն զիս երանութեանն ցոյցք. զի ահա երկինքն, որ ի Սինէական լերինն բոցազարդ հրով զսանդարամետացն հիմունս զղորդեալ սասանեցուցին, և ձեռքն, որ զերկինս և զերկիր արարին,
 235 այժմ ի մէջ անցեալ իբրեւ զպարմանի՝ բաժակ ի մատունս բերեալ՝ աղջկան միոյ մատուցանէ:

Արդ՝ այս գովութիւնն ոչ այլ ինչ է, այլ քոյին խկ

Եւ 219 Ի ընդ մարդկային 220 Ի էջ ի քեզ և զաւրութեամբ բարձրելոյն 225 Գ կաթնաբոյծեցեր Ի կաթնաբուծ արարեր Կ կաթնաբուցեր. Հմմտ. «Մայր աստուծոյ Մարիամ, որ զաստուած ծնար, որ զաստուած կաթնաբուծեցեր». «Եփ. Խոս.» (ՀԲ): 226 Կ գգուեցեր, զի զա՞ծ համբուրեցեր. Անճառ է խորհուրդս որ ի ձեռն ամենասուրբ կուսին երեւցաւ ազգի մարդկան, անքննելի, անհասանելի, անիմանալի, անհետազաւտելի ևլն. ևլն. Բաց և թողնում ԳԻ-ի մնացած մասը: Նոյնն և անունն է Կ գգուեցեր. Անճառ է խորհուրդս որ ի ձեռն ամենասուրբ կուսին երեւցաւ ազգի մարդկան ևայլն. 229 Ի արարեր. Հմմտ. և Լքանաս՝ «Խառնաբանեալ կաթնաբուծեցեր», ներքոյ ի ս. Աստուածածինն, Վեհեհ. 1899, էջ 296. 230 Ի Զի՞ նա Գ Տի՛, նա, և զի՞ կայ իմ և այլ ընդ այսպիսի մրցման կռուել 232 Գ լերինն զհիմունս բացազարդ հրով զսանդարամետացն զղորդեալ 230—236 Այս հաստատութիւնն է Կեհեհ. մի ճառընտրում, Աքանաս, էջ 298, ծան. 7. 237 Գ իի

մարգարէութիւնս թէ Յայսմհետէ երանիցեն ինձ ամե-
 նայն աղղբ: Արդ՝ աղաչեմք զքեզ, սուրբ Աստուածա-
 240 ծին, լն՛ր բարեխաւս առ Որդիդ քո և Աստուած մեր
 միշտ փրկել ի փորձութենէ զ՛ի ձեռն քո ի նա հաւատա-
 ցեալ ժողովուրդս և փառս մատուցանել ծնիցելոյդ ի
 քէն. այժմ և յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Իսկ 238 Ի մարգարէութիւնն. Դուկ. Ա. 48. 240 Գ լեր մեզ ԳԻ առ
 որդիս 241 Գ զի ի ձեռն քո 243 Ի այժմ և յաւիտե՛՛ն.

(Մնացածը միւս անգամ)

